

DIVERSITATEA CULTURALĂ ȘI INTEGRAREA EUROPEANĂ

Conf.univ.dr. Lucian-Emil ROȘCA

Universitatea de Artă Teatrală, Târgu-Mureș

Abstract

European cultural identity and civilisation are based on historic elements related to Greek culture, Roman Law and Christianity. European culture is identified through the spiritual values developed in time. The employment of certain principles in the elaboration of development policies, expressed by multicultural policies, must therefore consider the development of cultural services able to grow the interest for the artistic phenomenon among all types of cultures, regardless of their stage, by the existence of artistic creation workshops meant to promote and guard the cultural institutions and to contribute to the social integration of various cultures and minorities.

Identitatea culturală în civilizația europeană are la bază o serie de puncte istorice ce țin de gândirea greacă, dreptul roman și creștinism, cultura europeană identificându-se astfel și prin valori de natură spirituală dezvoltate pe parcursul timpului.

Diversitatea culturală înfățișează un fenomen de bază al societății. Ea vizează diferențele culturale existente între oameni, precum și cele dintre grupuri diverse, ca identități multiple: tradiții, obiceiuri, modul de abordare a educației și a societății din perspectivă interculturală. Europa culturală aflată între tranziție și modernitate nu este doar o diversitate, ci mai mult decât atât, problema identității culturale se înscrie în actualul proiect european.

Și totuși, diversitatea culturală poate fi o resursă, în care creația și cooperarea artistică trăiesc experiențe provocatoare. În acest sens, Fundația Culturală Europeană (FCE)¹, una dintre fundațiile culturale de vârf ale Europei cu sediul în Amsterdam, susține și încurajează diverse cooperări culturale, precum și dezvoltarea de politici culturale, care contribuie la integrarea europeană, bazate pe respect reciproc pentru diversitate.

Adoptarea unor principii noi în elaborarea politicilor de dezvoltare, exprimate prin politici multiculturale trebuie să aibă în vedere dezvoltarea unor servicii culturale care să trezească interesul spre fenomenul artistic în rândul tuturor culturilor de orice nivel, prin existența unor workshop-uri de creație artistică care să aducă idei la promovarea și protejarea instituțiilor culturale și contribuția la integrarea socială a diferitelor culturi și minorități.

Referindu-se la integrarea grupurilor etnoculturale, politologul Gabriel Andreescu² afirmă că, multiculturalismul acceptă, pe lângă nevoia de integrare și nevoia de privatitate

¹ www.eurocult.org

² Gabriel Andreescu, *Națiuni și minorități*, Editura Polirom, București, 2004, p. 68

comunitară. În același sens, Victor Neumann amintea în cartea sa, *Neam, popor sau națiune? Despre identitățile politice europene*, că „multiculturalismul nu trebuie și nu poate fi văzut ca teorie care atrage după sine segregacionismul”³, deoarece abordarea multiculturală în raport cu cea interculturală, recunoaște dreptul la granițe comunitare, acesta fiind dată de nevoia grupurilor de a se separa într-un anumit grad de celelalte comunități, ca expresie a nevoii și a dreptului la „privatitate comunitară”. Privită din perspectiva psihosociologică, Călin Rus vine cu o altă ipoteză referitoare la privatitatea comunitară și anume cea bazată pe modelul TILT (*Teaching Individuals to Live Together*), în care este susținută ideea că ”societățile contemporane pot să favorizeze, simultan, dezvoltarea identităților specifice și comunicarea interculturală, fără ca acest lucru să presupună vreo pierdere pentru majoritate ori minoritate”⁴.

Franz Boas, ethnolog germano-american, considerat și fondatorul antropologiei moderne, enunță în opera sa *General Anthropology* patru factori care explică cultura unei entități sociale. Primul factor, *mediu natural* permite oricărei societăți o libertate de acțiune impunându-i în același timp și limite. *Istoria trecutul spiritual și material* al unei societăți este cel de-al doilea factor, „cunoașterea rolului acestui factor determinant și explicativ ar contribui la relevarea resorturilor specifice culturii grupului”⁵. Un rol important îl are de asemenea și accesul la evoluția societăților, la istoria limbii și a culturii, care nu reprezintă altceva decât timpul trăirii și difuziunii elementelor spirituale.

Suma aspectelor de raportare individuală sau colectivă la sistemul instituit de valori al grupului social cercetat, reprezintă cel de-al treilea factor, și anume *psihologia*. Referindu-se la factorul patru *distribuția geografică* a elementelor culturale, Franz Boas afirma că este necesară o analiză în detaliu a culturilor particulare în structurarea lor geografică, precum și o evaluare a gradului lor de „organicitate” culturală.

Pe de altă parte etnologia, ne-a arătat și ne-a dovedit de atâtea ori de-a lungul timpului că, fiecare popor are o filozofie a lui, proprie, bazată pe înțelepciunea și creația populară, care se menține până astăzi.

Astfel, în *Istoria folclorică europeană*⁶ a lui Giuseppe Cocchiara întâlnim o imagine de ansamblu, fundamentală în ceea ce privește înțelegerea civilizațiilor europene. Așadar, pornind de la ”Izvoarele unui nou umanism” care ia naștere odată cu descoperirea Americii, prin descoperirea sălbaticului, primitivismului și a barbarismului care nu reușeste să fie distrus

³ Victor Neumann, *Neam, popor sau națiune? Despre identitățile politice europene*, Editura Curtea Veche, București, 2003, p. 81

⁴ Gabriel Andreescu, *Națiuni și minorități*, Editura Polirom, București, 2004, p. 69

⁵ Alina Branda, *Repere în antropologia culturală*, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2002, p.40

⁶ Giuseppe Cocchiara, *Istoria folclorică europeană*, Editura Saeculum I.O., București, 2004

de asprimea europeană din acea vreme ajungându-se astfel la ”mitul bunului sălbatic”⁷, autorul face o incursiune în istoria diferitelor culturi ale lumii din anumite perioade de timp, ținând cont și de aspectele spirituale și a rolului lor în dezvoltarea civilizațiilor.

La noi, renumitul specialist în estetică, etnologie și antropologie culturală Petru Ursache, face în volumul său *Etnosofia* o incursiune în domeniul filozofiei populare încercând să surprindă aspecte ale modului de gândire și simțire al țăranului din satul românesc tradițional.

Petru Ursache apelează în carea sa la o serie de discipline mai mult sau mai puțin filozofice, de la logică la morală, de la estetică la sociologie și reușește să pună la dispoziția cititorului o serie de materiale paremiologice la care se adaugă și credințe, cântece, legende, povestiri care au ajutat foarte mult la conservarea și promovarea creației și culturii românești, văzute din perspectiva și mentalitatea țăranului.

Toate operele europene și universale, au fost mai înainte de toate opere naționale. În acest caz îi putem aminti pe Goethe, Schiller, Beethoven cu operele lor care s-au înscris în istoria culturii europene și universale, dar mai înainte, toate acestea au fost și sunt opere ale culturii germane.

La noi, Mihai Eminescu era considerat de Tudor Arghezi *foarte universal* tocmai datorită faptului că el a fost *foarte român*. Astfel, cultura europeană și universală creează bunuri culturale prin mijlocirea culturilor și creațiilor naționale. Acest lucru oferă posibilitatea națiunilor de a se cunoaște, conferind un grad mai mare de sprijin, toleranță și prețuire reciprocă.

Dacă privim Europa din ultimii 20 de ani, observăm că occidentul a avut o participare majoră la stimularea europenei culturale, așadar, Europa s-a trezit brusc nu numai în fața unei diversități politice și economice ci și în fața unor provocări care se regăsesc în relațiile interculturale. Desigur, ele au fost prezente și în trecut, dar acum au căpătat o altă concretizare. Observăm o adaptare economică la procesul intergrării, iar în plan cultural se manifestă „un fel de rebeliune împotriva tendinței de nivelare a lumii”.⁸

Dacă pornim de la înțelegerea complexă a istoriei europene, menționând și trecuturile traumatizante, integrarea culturală ar putea contribui la o mai bună cunoaștere și reconciliere dintre oameni, prin simboluri politice și culturale care pot crea legături ajutându-i să-și înțeleagă mai bine identitatea.

Deși diversitatea culturală este o valoare în sine, valorificarea ei cuprinde și alte dimensiuni de altă natură, cum ar fi cea economică și socială. Recunoașterea diversității

⁷ Giuseppe Cocchiara, *Istoria folcloristicii europene*, Editura Saeculum I.O., București, 2004, p. 30

⁸ Urs Altermat, *Previziunile de la Sarajevo, Etnonaționalismul în Europa*, Editura Polirom, Iași, 2000, p. 135

culturale precum și valorificarea acesteia în viitor antrenează cu sine și necesitatea elaborării, adoptării și promovării unor politici specifice, care să o puna în valoare.

În urma promovărilor consumului de servicii culturale diverse și a participării membrilor comunității la evenimente interculturale, apelând la pluralismul serviciilor de informare și susținere a evenimentelor culturale și interculturale poate avea loc o facilitare a comunicării interculturale.

Definiția diversității culturale este încă un subiect dezbătut. Cu toate acestea s-au indentificat o serie de componente precum multiculturalitatea, etnodiversitatea, drepturile culturale, diversitatea religiilor, credințelor și obiceiurilor. În consecință, diversitatea culturală presupune o abordare integratoare în domeniile politicului, economicului, socialului și legalului.

Bibliografie

1. Andreescu, Gabriel, *Națiuni și Minorități*, Editura Polirom, București, 2004.
2. Branda, Alina, *Repere în Antropologia Culturală*, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2002.
3. Cocchiara, Giuseppe, *Istoria Folcloristicii Europene. Europa în căutare de sine*, Editura Saeculum I.O., București, 2004.
4. Culic, Irina, *Metode avansate în cercetarea socială. Analiza multivariată de interdependență*, Editura Polirom, București, 2004.
5. Gavriluță Nicu, *Antropologie socială și culturală*, Editura Polirom, București, 2009.
6. Marga, Andrei, *Filozofia Unificării Europene*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2001, p. 30.
7. Robert A Georges, and Owen Jones Michael, *Folkloristics: An Introduction* Bloomington, Indiana University Press, 1995.
8. Ursache, Petru, *Etnosofia*, Editura Paideia, București, 2006.